

The Classical Theory of Causal Explanation under the Razor of John Searle

Mahdi Abdullahi

Associate Professor, Iranian Institute of Philosophy, Iran. E-mail: abdullahi@irip.ac.ir

Article Info

Article type:

Research Article

Article history:

Received 12 June 2023

Received in revised form 3 August 2023

Accepted 7 August 2023

Published online 22 November 2023

Keywords:

action, causal explanation, desire-independent reason, John Searle

ABSTRACT

Regarding the analysis of voluntary action, there are two general attitudes in Western philosophy: causal explanation and non-causal rational explanation. The first view has been the classic and common theory in the history of Western philosophy and thought, but the second has been formed in the contemporary century. According to the first view, the inner elements of the agent, i.e., desire, intention and belief, have a causal relationship with his action, and the explanation of the action based on them is an example of causal explanation. John Searle, a famous contemporary philosopher who defends the second view, lists six assumptions for the first theory and criticizes them. Based on the words of Searle and other proponents of the first view, this article explains, rationally analyzes and evaluates Searle's six assumptions and his criticisms. The mentioned assumptions are: the causality of beliefs and desires for rational actions, rationality as following certain principles and rules, rationality as a separate cognitive faculty, weakness of will caused by disturbance in the psychological antecedents of the action, denial of desire-independent reasons for action and realization of rationality in the assumption of consistent collection of previous desires. Searle believes that these assumptions are incomplete. Some of Searle's criticisms and his positive views are debatable, including that the agent himself is the cause of action, not his beliefs and desires, and that Searle's idea of the desire-independent reason is incomplete and there is a desire in this kind of reason. The rationality includes primary goals and beliefs.

Cite this article: Abdullahi, M. (2023). The Classical Theory of Causal Explanation under the Razor of John Searle. *Journal of Philosophical Investigations*, 17(44), 597-617. <http://doi.org/10.22034/JPIUT.2023.57069.3560>

© The Author(s).

<http://doi.org/10.22034/JPIUT.2023.57069.3560>

Publisher: University of Tabriz.

Extended Abstract

Regarding the analysis of voluntary action, there are two general attitudes in Western philosophy: causal explanation and non-causal rational explanation. The first view has been the classic and common theory in the history of Western philosophy and thought, but the second has been formed in the contemporary century. According to the first view, the inner elements of the agent, i.e., desire, intention and belief, have a causal relationship with his action, and the explanation of the action based on them is an example of causal explanation.

John Searle, a famous contemporary philosopher who defends the second view, calling the first theory, “the Classical Model of Rationality”, discovers six constitutive assumptions behind it and criticizes them. Based on the words of Searle and other proponents of the first view, this article explains, rationally analyzes and evaluates Searle’s six assumptions and his criticisms.

The mentioned assumptions are as bellow:

1. Beliefs and desires function both as efficient causes for our actions, and rationality is a matter of coordinating beliefs and desires so that they cause actions in the right way;
2. Rationality is a matter of obeying special principles and rules that make the distinction between rational and irrational thought and behavior;
3. Rationality is a separate cognitive faculty, even the most distinctive of human capacities;
4. Because rational actions are caused by beliefs and desires, weakness of will is caused only by disturbance in the psychological antecedents of the action;
5. Practical reason starts with the agent’s primary ends, including his fundamental desires and objectives, but these are not themselves subject to rational constraints;
6. The rationality works only if the set of primary desires is consistent.

Searle doesn’t agree with these assumptions and has important objections on them as bellow:

1. Searle denying the causality of beliefs and desires for rational action, believes that only anti-rational or irrational actions are the result of beliefs and desires. Searle claims that the actions that are really the result of previous beliefs and desires are not only not rational, but in fact they are unconventional and usually irrational;
2. Searle does not deny that there are no rules to help us make rational decisions, on the contrary, there are a large number of practical rules and principles. His claim is that rationality in thought as well as in action is not defined by any set of rules, but the structure of intentional states and the constitutive rules of speech acts already contain constraints of rationality;
3. Searle states that human beings do not have any separate faculty of rationality distinct from such capacities as those for language, thought, perception, and the various forms of intentionality, His argument is that rational constraints are already built into the structure of intentionality in general and language in particular. Once you have intentional states such as beliefs, desires, hopes and fears, and especially, once you have language, then the constraints of rationality are also fulfilled;

4. Searle believes that weakness of will is the natural and conventional form of irrationality, and the natural consequence of the gap between action and its causes. According to the classical model, cases of weakness of will are literally impossible;

5. According to Searle, the clearest problem with the classical model is that there are many reasons, such as duties, that have a motivating effect on action, yet are not of the nature of desire. There are cases where the actor has no desire to perform an action, even though he performs that action. In these cases, there is a desire-independent reason for action; That is, there is a reason to perform an action regardless of what is in his motivational set when performing the action;

6. Searle believes that the existence of inconsistent reasons for action is common and unavoidable. There is no rational requirement for the condition that rational decision-making must begin with a consistent set of desires.

Some of Searle's criticisms and his positive views are debatable like:

1. Searle has given an unsatisfactory interpretation of the classical theory. The effective cause of volitional actions is the agent himself, not his beliefs and desires, as Searle stated, because they are dependent on the agent. It seems that his interpretation comes from Searle's special view on the self. Considering Humean self unsatisfactory for explaining intentional actions, Searle proposes the "formal self". In fact, this formal self is not a real entity, thus he attributed voluntary actions to beliefs and desires. In our opinion, this account of the self is incorrect and can not provide a theory of action.

2. In his idea of "the desire-independent reason", Searle Refers the reason of an action to things such as commitment and duty, but this attempt is unsuccessful. Such entities don't solve the problem; because the question can be asked why we want to fulfill our commitment and duty. Why do we take on a commitment or duty at all? After accepting an obligation, is it not possible to violate it? In real, accepting a commitment and sticking to it also comes from agent's desires and goals. Therefore, there is a desire in this kind of reason as well.

3. As Searle stated the rationality includes primary goals and beliefs.

4. Searle's analysis of the problem of weakness of will is incomplete. He reduced the weakness of will to the impossibility of realizing many options, while considering the agent's conditions and limitations, this fact is obvious and undeniable. What is discussed in the weakness of the will is that we humans act irrationally in many cases; That is, we consider something as not useful but harmful, but in the position of action, we act against this belief. Therefore, the problem of weakness of will in the irrational choice of the agent is the clash of his desires. In this way, Searle has not been able to open a way for the problem of weakness of will.

نظریه کلاسیک تبیین علی زیر تیغ جان سرل

مهدی عبدالمهدی

دانشیار مؤسسه پژوهشی حکمت و فلسفه ایران، ایران، رایانامه: abdullahi@irip.ac.ir

اطلاعات مقاله	چکیده
نوع مقاله: مقاله پژوهشی	
تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۰۳/۲۲	در خصوص تحلیل کنش ارادی دو نگرش کلی در فلسفه غرب وجود دارد: تبیین علی و تبیین عقلانی غیرعلی. دیدگاه نخست، نظریه کلاسیک و رایج در تاریخ فلسفه و اندیشه غربی بوده است، اما دسته دوم در قرن معاصر شکل گرفته است. بنا بر دیدگاه نخست، عناصر درونی کنشگر یعنی میل، قصد و باور با کنش وی رابطه علی دارند و تبیین کنش با استناد به آنها مصادافی از تبیین علی است. جان سرل فیلسوف پرآوازه معاصر از طرفداران دیدگاه دوم، شش پیش‌فرض را برای نظریه نخست برشمرده، آنها را به نقد می‌کشد. این مقاله با استناد به سخنان سرل و طرفداران دیدگاه نخست، پیش‌انگاره‌های شش‌گانه سرل و انتقادات او را تبیین، تحلیل عقلانی و ارزیابی می‌کند. پیش‌فرض‌های یادشده عبارتند از: علیت باورها و امیال برای کنش‌های عقلانی، عقلانیت به‌مثابه پیروی از اصول و قواعد خاص، عقلانیت به‌مثابه یک قوه شناختی مستقل، ضعف اراده معلول اختلال در مقدمات روان‌شناختی کنش، عدم وجود دلایل غیرتمایلی برای کنش و تحقق عقلانیت در فرض سازگاری مجموعه امیال پیشین. سرل معتقد است این پیش‌فرض‌ها ناتمام‌اند. برخی از انتقادات سرل و دیدگاه‌های ایجابی وی جای مناقشه دارد، از جمله این که نفس کنشگر علت کنش است، نه باورها و امیالش، ایده دلیل غیرتمایلی برای کنش سرل ناتمام است و در این گونه دلیل نیز پای تمایل در میان است، برخلاف مدعای نظریه‌پردازان الگوی کلاسیک، قلمرو عقلانیت شامل اهداف و باورهای نخستین نیز می‌شود.
تاریخ بازنگری: ۱۴۰۲/۰۵/۱۲	
تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۰۵/۱۶	
تاریخ انتشار: ۱۴۰۲/۰۹/۰۱	
کلیدواژه‌ها: کنش، تبیین علی، دلیل غیرتمایلی، جان سرل	
استناد: عبدالمهدی، مهدی. (۱۴۰۲). نظریه کلاسیک تبیین علی زیر تیغ جان سرل. <i>پژوهش‌های فلسفی</i> ، ۱۷(۴)، ۵۹۷-۶۱۷ http://doi.org/10.22034/JPIUT.2023.57069.3560	
ناشر: دانشگاه تبریز.	© نویسنده‌گان.

مقدمه

تحلیل کنش انسانی همواره یکی از مباحث بنیادین و چالش‌برانگیز در فلسفه و علوم انسانی بوده است. دیدگاه‌های موجود در زمینه تحلیل کنش ارادی را می‌توان به دو دسته کلی تقسیم کرد: دیدگاه‌های معتقد به تبیین علی و دیدگاه‌های معتقد به تبیین عقلانی غیرعلی.

«الگوی کلاسیک عقلانیت» تاریخی بس دراز در سنت فلسفه غرب دارد، به گونه‌ای که می‌توان آن را در سخنان ارسطو نیز سراغ گرفت (ارسطو، ۲۰۰۹، ۴۴ ۱۱۱۲ ب؛ ملایوسفی، ۱۳۹۶، ۲۵۳-۲۵۸). از مهمترین نمایندگان این نگرش باید هیوم (هیوم، ۲۰۰۷، ۲۶۶) و کانت را نام برد (کانت، ۲۰۰۲، ۳۴). البته به گفته رولاند استوت، با این که نظریه علی را اغلب به عنوان «الگوی هیومی توجیه عملی» معرفی می‌کنند، هیوم هیچ تبیین روشنی برای این نگرش به دست نداده است. از این رو، بهتر است آن را «الگوی باور-تمایل توجیه عملی»^۱ بخوانیم (استوت، ۲۰۰۵، ۳۴-۳۵). سرل نیز در انتساب الگوی کلاسیک به ارسطو تردید روا می‌دارد. وی از سوی دیگر معتقد است این سنت فکری به هیچ روی سنت یک‌پارچه‌ای نیست و نمی‌توان ادعا داشت که ارسطو، هیوم و کانت مفهوم مشترکی از عقلانیت را در سر می‌پروراندند (سرل، ۲۰۰۱، ۵).

در هر صورت، بحث در خصوص نظریه علی کنش یکی از پرمنافشه‌ترین موضوعات فلسفه کنش در پنجاه سال گذشته بوده است. پرسش اصلی این نظریه آن است که آیا کنش انسانی را باید بر پایه حالات روان‌شناختی کنش‌گر مانند باورها و تمایلات وی فهم کرد (استوت، ۲۰۰۵، ۸۲).

دیویدسون در مقاله «کنش‌ها، دلایل و علل» این نگرش را این گونه تصویر کرده است:

هرگاه کسی کنشی را به دلیلی انجام دهد، می‌توان او را این گونه توصیف کرد: (الف) دارای نوعی نگرش موافق نسبت به نوع خاصی از کنش‌هاست، و (ب) باور دارد ... که کنش مزبور از آن نوع است (دیویدسون، ۲۰۰۱، ۳-۴).

بنابراین هرگاه کاری را انجام می‌دهید، بخشی از دلیل شما برای انجام آن باید این باشد که می‌خواهید به نتیجه‌ای برسید و بخشی دیگر آن است که معتقدید انجام این کار به آن نتیجه می‌رسد (استوت، ۲۰۰۵، ۳۴). بنا بر نظریه علی، آنچه فعل قصدی کنشگر را توصیف می‌کند، مقاصد یا باورها و امیالی هستند که رفتار او را شکل می‌دهند (استوت، ۱۳).

این سنت تا به امروز در میان اندیشمندان غربی طرف‌داران زیادی داشته و در نظریه معاصر تصمیم ریاضی^۲ به پیچیده‌ترین شکل خود رسیده است (سرل، ۲۰۰۱، ۵)؛ اما هر قدر هم که مدل توجیه عملی باور-تمایل را پیچیده کنیم، پیش‌فرض اصلی این است که هر دلیلی باید مشتمل بر تمایل و همچنین باور باشد (استوت، ۲۰۰۵، ۳۵).

^۱ belief-desire model of practical justification.

^۲ mathematical decision theory

در سال ۱۹۵۷م. الیزابت آنسکومب کتابی پیش‌گامانه در فلسفه کنش به نام *قصد منتشر* کرد که با الهام از ویتگنشتاین، به دنبال ارائه تفسیری برون‌نگارانه از کنش بود. وی بحث خود را با پرسش از وجه تمایز کنش قصدی از غیرقصدی آغاز کرد. پاسخ وی این بود:

کنش‌های قصدی کنش‌هایی‌اند که پرسش از «چرایی» به معنایی خاص درباره آنها قابل طرح است؛ و آن معنای خاص این است که اگر پاسخ مثبت باشد، دلیلی برای عمل ارائه می‌کند (آنسکومب، ۲۰۰۰، ۹).

اندیشه اصلی آنسکومب این است که آنچه کنش را از دیگر پدیده‌های طبیعی متمایز می‌کند، این است که تبیین کنش یک فرد، به یک معنای ضعیف کنش مزبور را توجیه می‌کند (استوت، ۲۰۰۵، ۱۵).

افزون بر آنسکومب، از دیگر مخالفان نظریه سنتی می‌توان گیلبرت رایل در مفهوم ذهن،^۱ استوارت همپشایر در *اندیشه و کنش*،^۲ ویلیام دری در *قوانین و تبیین در تاریخ*^۳ و آنتونی کنی در *کنش، هیجان و اراده*^۴ را نام برد (دیویدسون، ۲۰۰۱، ۳).

بدین ترتیب، در فلسفه کنش با دو رویکرد بسیار گسترده مواجهیم: رویکرد درون‌نگر^۵ و رویکرد برون‌نگر.^۶ بنا بر رویکرد درون‌نگر، باید جوهر عاملیت را در حالت‌های روانی مشخص، رویدادها یا اعمالی که همراه یا باعث رفتار فیزیکی می‌شوند، جستجو کنیم، در حالی که در رویکرد برون‌نگر، باید جوهر عاملیت را در رابطه کنشگر با محیطش جستجو کنیم؛ یعنی در سازگاری کنش وی با آنچه باید بر اساس نحوه وجود جهان انجام دهد (استوت، ۲۰۰۵، ۳۳).

بنا بر دیدگاه نخست، عناصر درونی کنشگر یعنی میل، قصد و باور با کنش وی رابطه علی دارند و تبیین کنش با استناد به آنها مصادقی از تبیین علی است. اما دیدگاه غیرعلی که در حوزه فلسفه تحلیلی، متأثر از ویتگنشتاین متأخر است، منکر وجود رابطه علی عناصر انگیزشی و شناختی کنشگر با کنش است و بر جنبه دیگری از این تبیین تأکید می‌کند. بنا بر این نگرش، کنش در پرتو این عناصر صرفاً معقول می‌شود و این تبیین فقط یک تبیین عقلانی است نه علی (ذاکری، ۱۳۹۴، ۵-۶).

جان سرل فیلسوف بلندآوازه معاصر یکی از اندیشمندان صاحب نظر در وادی تحلیل کنش ارادی است. او از نظریه‌پردازان دسته دوم و یکی از جدی‌ترین مخالفان نظریه سنتی فلسفه غرب است. سرل از دوران دانشجویی در آکسفورد دل‌مشغول این نظریه بوده، و در بحث با اساتید فلسفه راه به جایی نبرده است. وی معتقد است دیدگاه رایج عقلانیت در فلسفه غرب، با وجود درستی جوانب متعددش، پذیرفتنی نیست (سرل، ۲۰۰۱، ۶). به اعتقاد او، الگوی کلاسیک عقلانیت عملی الگویی جامع نیست و نمی‌تواند یک نظریه عام درباره نقش عقلانیت در اندیشه و کنش باشد. این الگو در بهترین وجه تنها می‌تواند برخی از مصادیق عقلانیت را به تصویر بکشد. سرل

^۱ the concept of mind.

^۲ thought and action.

^۳ laws and explanation in history.

^۴ action, emotion and will.

^۵ inward-looking.

^۶ outward-looking.

مؤلفه‌ها و جوانب متعدد این نظریه را که «الگوی کلاسیک عقلانیت»^۱ می‌نامد، تحلیل و به تفصیل نقد می‌کند تا بدین ترتیب، زمینه طرح دیدگاهی نوین در این عرصه را فراهم آورد. مقاله حاضر با تبیین و تحلیل انتقادات سرل از نظریه کلاسیک می‌کوشد قوت نقدهای وی بر این نظریه را ارزش‌سنجی کند.

به نظر می‌رسد هیچ مقاله مشابهی تاکنون به بررسی دیدگاه سرل در خصوص نظریه کلاسیک تبیین علی نپرداخته است و این مقاله نخستین نوشتار در این موضوع به شمار می‌آید.

۱. پیش‌فرض‌های شش‌گانه الگوی کلاسیک عقلانیت

سرل شش مدعا را به‌عنوان پیش‌فرض‌های الگوی کلاسیک عقلانیت بیرون کشیده، سعی در نشان دادن نادرستی این مدعیات دارد. به اعتقاد سرل، پیش‌فرض‌های شش‌گانه این الگو همگی نادرست‌اند. البته مدعای سرل آن نیست که این ادعاهای شش‌گانه استلزام منطقی با یکدیگر دارند و پذیرش یکی از آن‌ها ضرورت پذیرش باقی را نیز به‌دنبال دارد، بلکه مدعای وی آن است که این الگو یک کل سازوار است.

۱-۱. تحلیل و نقد پیش‌فرض نخست: علیت باورها و امیال برای کنش

بنا بر نظریه کلاسیک، باورها و امیال علت و دلیل کنش‌های عقلانی هستند، به‌گونه‌ای که ضرورت علی میانشان حاکم است. مقصود از علت معنای متعارف آن، یعنی همان «علت فاعلی»^۲ ارسطویی است. علت یک واقعه چیزی است که موجب تحقق آن می‌شود. برای مثال زمین لرزه موجب خرابی بزرگ‌راه می‌شود. چنین عللی، به یک اعتبار، شرایط کافی تحقق یک واقعه هستند (سرل، ۲۰۰۱، ۸). از سوی دیگر، سرل علیت را منحصر در علیت فاعلی می‌داند (سرل، ۲۰۰۱، ۴۰-۴۲). (برای اطلاع بیشتر از علیت ذهنی بنگرید به: سرل، ۲۰۰۴، ۱۹۳-۲۱۴)

سرل علیت باورها و امیال برای کنش عقلانی را نفی کرده، معتقد است تنها کنش‌های ضدعقلانی یا غیرعقلانی معلول باورها و امیال‌اند. مدعای سرل آن است که کنش‌هایی که واقعاً معلول باورها و امیال پیشین هستند، نه‌تنها عقلانی نیستند، بلکه در واقع موارد غیرمتعارف و معمولاً ضدعقلانی‌اند.

کنش‌های ضدعقلانی مواردی هستند که کنش‌گر نمی‌تواند برخلاف تمایلش عمل کند، برای مثال دچار وسواس فکری^۳ یا اعتیاد است، در حالی که در موارد متعارف تصمیم‌گیری عقلانی، کنش‌گر دلایل مختلف برای گزینه‌های موجودش را بررسی کرده، دست به گزینش می‌زند. برای مثال، من با تلاش خود تصمیم می‌گیرم به کدام نامزد باید رأی دهم؛ اما تنها هنگامی می‌توانم به این فعالیت اقدام کنم که برایم مسلّم باشد که مجموعه باورها و تمایلاتم به‌خودی خود علت کافی برای تعیین کنش من نیستند. پیش‌فرض عملیات

^۱ classical model of rationality

^۲ efficient causation

^۳ obsession

عقلانیت این است که میان مجموعه وضعیت‌های التفاتی^۱ که تصمیم‌گیری مبتنی بر آنهاست و خود تصمیم‌گیری بالفعل شکافی وجود دارد. بدون مفروض گرفتن این شکاف^۲ نمی‌توان وارد فرآیند تصمیم‌گیری عقلانی شد. برای درک این واقعیت کافی است مواردی را در نظر آوریم که چنین شکافی در آنها وجود ندارد و باورها و امیال علت کافی برای کنش هستند. برای مثال، معتاد میل شدید و مقاومت‌ناپذیر^۳ به مصرف هروئین دارد، و اگر چیزی به‌باورش هروئین باشد، به اجبار آن را مصرف می‌کند. در این مورد، باور و میل علت کافی برای تعیین کنش هستند، اما الگوی عقلانیت را ندارد. به نظر می‌رسد چنین مواردی از دایره عقلانیت بیرون‌اند.

به اعتقاد سرل، در موارد متعارف کنش عقلانی بی‌تردید باید فرض بگیریم که مجموعه باورها و امیال متقدم بر کنش، علت کافی برای تعیین آن نیستند. این امر پیش‌فرض فرآیند تأمل در کنش است و در فعالیت عقلانیت‌گریزی از آن نیست. پیش‌فرض ما باید این باشد که میان علت کنش، یعنی باورها و امیال و معلول آن‌ها، یعنی خود کنش شکافی وجود دارد. این شکاف به‌طور سنتی «آزادی اراده» نامیده می‌شود. اراده آزاد پیش‌فرض اقدام به تصمیم‌گیری عقلانی است. این پیش‌فرض اجتناب‌ناپذیر است؛ زیرا حتی خودداری از اقدام به تصمیم‌گیری عقلانی تنها در صورتی قابل فهم است که با آزادی انجام گرفته باشد. خودداری از اعمال آزادی، عین اعمال آزادی است.

به‌گفته سرل، کانت مدت‌ها پیش از این به این مسئله اشاره کرده است: به هیچ وجه نمی‌توان در فرآیند کنش ارادی بدون آزادی اندیشید؛ زیرا خود فرآیند تأمل تنها با پیش‌فرض انگاشتن آزادی صورت می‌گیرد و این آزادی همان شکاف میان علت کنش، یعنی باورها و امیال و سایر دلایل با تصمیم بالفعلی است که فاعل اتخاذ می‌کند (سرل، ۲۰۰۱، ۱۲-۱۴).

۱-۲. تحلیل و نقد پیش‌فرض دوم: عقلانیت به‌مثابه پیروی از اصول و قواعد خاص

بنابر الگوی کلاسیک، عقلانیت عبارت است از پیروی از اصول و قواعد خاصی که مایه تمایز تفکر و رفتار عقلانی از غیرعقلانی است. میزان عقلانیت اندیشه یا کنش ما، به اندازه پیروی از این قواعد است.

بنابراین تلقی، مردم هم‌چنان که بدون آگاهی از قوانین دستوری به انگلیسی سخن می‌گویند، اغلب به‌طور ناخودآگاه قوانین عقلانیت را مراعات می‌کنند. وظیفه نظریه‌پردازان آشکارسازی این قوانین پنهان از راه کشف و صورت‌بندی آنهاست (سرل، ۲۰۰۱، ۸).

به‌گفته سرل، نظریه‌پردازان سنتی عقلانیت برای موجه‌سازی این مدعا به قوانین منطقی استناد می‌کنند، برای مثال یک قیاس استثنائی^۴ ساده ارائه می‌کند:

اگر امشب باران بیارد، زمین خیس خواهد شد.

امشب باران خواهد بارید.

بنابراین، زمین خیس خواهد شد.

^۱ intentional state

^۲ gap

^۳ overpowering

^۴ modus ponens

این استدلال مبتنی بر این قاعده است که در یک قضیه شرطی، وضع مقدم قضیه شرطیه مستلزم وضع نتیجه است؛ یعنی فرض p و (اگر p آن گاه q) مستلزم q است.

سرل معتقد است نه تنها کل عقلانیت، بلکه بخش عمده آن نیز پیروی از قواعد عقلانیت نیست. از سوی دیگر، استدلال پیشین نیز ناتمام است. وی برای اثبات نادرستی این قیاس به پارادوکس لوئیس کارول^۱ استناد می‌کند (رک: کارول، ۱۸۹۵، ۲۷۸-۲۸۰)^۲ حاصل اشکال سرل این است که استنتاج تالی از مقدم در قضیه شرطیه گرفتار تسلسل است. وی برای بیان اشکال، محاوره‌ای نمادین میان آشیل و لاک‌پشت ترتیب می‌دهد:

آشیل به لاک‌پشت می‌گوید: «اگر امشب باران ببارد، زمین خیس خواهد شد. اما امشب باران خواهد بارید، بنابراین زمین خیس خواهد شد.»

لاک‌پشت بر وی ایراد می‌گیرد که از عبارت پیش از «بنابراین»، نمی‌توان عبارت بعدی را نتیجه گرفت. این سیر منطقی چگونه ممکن است؟

پاسخ آشیل این است که این سیر مبتنی بر قانون قیاس استثنائی با وضع مقدم است؛ یعنی فرض p و (اگر p آن گاه q) باهم مستلزم q است.

اما باز هم لاک‌پشت اشکال می‌کند که از آنچه آشیل گفت نمی‌توان این نتیجه را استنتاج کرد که زمین خیس خواهد شد. آشیل در پاسخ به وی، سخنش را تکمیل کرده، می‌گوید: اگر p را داشته باشید، (اگر p آن گاه q) نیز درست باشد و نیز قانون قیاس استثنائی را نیز داشته باشید که بر طبق آن، از فرض p و (اگر p آن گاه q) می‌توان q را نتیجه گرفت، در این صورت شما می‌توانید q را نتیجه بگیرید.

اما باز هم لاک‌پشت اشکال می‌کند که گرفتار یک تسلسل بی‌پایان هستیم. راه احتراز از تسلسل عدم استناد به قانون قیاس استثنائی است. در واقع استدلال اصلی بی‌آن که نیاز به امر دیگری داشته باشد، به‌طور کامل معتبر است و اعتبار خود را از قانون قیاس استثنائی نمی‌گیرد، بلکه حتی می‌توان گفت اعتبار این قانون از آنجاست که الگوی شمار نامتناهی از استدلال‌هایی است که اعتبارشان به چیزی وابسته نیست. استدلال واقعی استدلالی است که اعتبارش وابسته به هیچ امری بیرونی نباشد، بلکه اعتبارش به این است که مقدمات مستلزم نتیجه‌اند. هر گاه معنای واژگان به‌کاررفته در استنتاج برای تضمین اعتبار آن کافی باشد، می‌توان الگویی را صورت‌بندی کرد که شمار نامتناهی از چنان استدلالی را به‌تصویر می‌کشد، نه این که اعتبار خود استدلال برآمده از آن الگو باشد. در این جا نیز قانون به اصطلاح قیاس استثنائی تنها بیان‌گر الگوی شمار نامتناهی از چنین استدلال‌های معتبر است. اگر بنا باشد، استنتاج q از فرض p و (اگر p آن گاه q) نیازمند به قاعده باشد، استنتاج p از p نیز باید نیاز به قاعده داشته باشد.

^۱ لوئیس کارول، نام مستعار چارلز لوتویج داجسن (Charles Lutwidge Dodgson) (۱۸۳۲-۱۸۹۸م) ریاضی‌دان، عکاس، شاعر و استاد دانشگاه آکسفورد بود.

^۲ البته سرل در گزارش عنوان مقاله اشتباه کرده، آن را این گونه بیان کرده است: "What Achilles Said to the Tortoise"

آن چه گفته شد، اختصاص به قیاس استثنائی نداشته، در هر استدلال قیاسی صادق است. به‌طور کلی، اعتبار منطقی برآمده از قوانین منطقی نیست.

راه‌حل برخی اندیشمندان برای اجتناب از تسلسل در استدلال این است که نباید از قانون قیاس استثنائی به‌مثابه مقدمه استدلال استفاده کنیم، اما اگر از آن به‌عنوان قاعده کمک بگیریم، مشکلی رخ نخواهد داد (رایلتون، ۱۹۹۷، ۷۶-۷۹)، اما سرل معتقد است این دو امر هیچ تفاوتی نداشته، گرفتار مشکل یکسانی هستند. در این مورد نیز اعتبار استنتاج برآمده از مقدمات و قانون استنتاج است. دیدگاه درست آن است که قوانین منطقی هیچ نقشی در اعتبار استنتاج‌های معتبر ندارند. به‌گفته سرل، باید حساب ماشین و رایانه را از انسان جدا کنیم، رایانه بر اساس قانون عمل می‌کند، اما در استدلال‌های زندگی واقعی، قانونی مثل قانون قیاس استثنائی هیچ نقشی بازی نمی‌کند.

مسئله دیگر در خصوص پارادوکس کارول این است که باید میان استلزام منطقی و اعتبار استدلال با استنتاج به‌مثابه یکی از فعالیت‌های اختیاری انسان تفاوت بگذاریم. در مثال پیشین، میان مقدمات و نتیجه استلزام برقرار است، در نتیجه استنتاج معتبر است، اما هیچ انسانی مجبور به ترتیب دادن این استنتاج نیست. همان شکافی که در هر کنش ارادی وجود دارد، در خصوص فعل استنتاج نیز موجود است. حتی اگر آشیل و لاک‌پشت را متقاعد کنیم که استنتاج بدون نیاز به قانون قیاس استثنائی به همان صورتش معتبر است، باز هم لاک‌پشت می‌تواند ضدعقلانی برخورد کرده، استنتاج را نفی نماید. شکاف پیش‌گفته حتی در استنتاجات منطقی نیز راه دارد.

البته ادعای سرل آن نیست که هیچ قاعده‌ای نیست که در تصمیم‌گیری‌های عقلانی به ما کمک کند، برعکس شمار زیادی از قواعد و اصول عملی وجود دارد. ادعای وی این است که عقلانیت برساخته مجموعه‌ای از قوانین نیست. عقلانیت در اندیشه و عقلانیت در کنش هیچ‌یک با مجموعه‌ای از قواعد تعریف نمی‌شوند، بلکه عقلانیت در ساختار وضعیت‌های التفاتی و قواعد تشکیل‌دهنده افعال گفتاری ما از پیش تعبیه شده است (سرل، ۲۰۰۱، ۱۷-۲۲).

۳-۱. تحلیل و نقد پیش‌فرض سوم: عقلانیت به‌مثابه یک قوه شناختی مستقل

طبق سنتی برجسته که آغازگرش ارسطوست، عقلانیت ویژگی تعریف‌گر انسان است: انسان حیوان عقلانی (ناطق) است. بر این اساس، انسان توانایی‌های شناختی گوناگونی مانند قوه بینایی و قوه زبان دارد و عقلانیت یکی از این توانایی‌ها و چه‌بسا ممتازترین آن‌هاست (سرل، ۲۰۰۱، ۸-۹).

سرل در نقطه مقابل این پیش‌فرض، عقلانیت به‌مثابه یک قوه شناختی مستقل در انسان را انکار می‌کند. به اعتقاد سرل، انسان در کنار توانایی‌هایی مانند قوه زبان، اندیشه، احساس و دیگر صورت‌های حیث التفاتی، قوه مستقلی به‌نام عقلانیت ندارد.

استدلال سرل بر مدعایش این است که الزامات عقلانیت در ذات ساختار حیث التفاتی به‌طور عام و به‌ویژه زبان نهفته است. با وجود وضعیت‌های التفاتی مانند باور، میل، بیم و امید و به‌ویژه با وجود زبان، الزامات عقلانیت نیز تحقق دارند. به بیان دیگر، اگر حیوانی وجود داشته باشد که دارای توانایی باورسازی بر پایه ادراکات حسی باشد و نیز توانایی داشته باشد که تمایل ایجاد کند و نیز توان اظهار این امور با زبان را داشته باشد، در این صورت، الزامات عقلانی نهفته در این ساختارها نیز تحقق دارند.

برای آشکار شدن مسئله به این مثال توجه کنید: بیان یک گزاره بدون درگیری با پرسش‌هایی خاص ممکن نیست؛ پرسش‌هایی مانند این که «آیا گزاره صادق است یا کاذب؟»، «آیا گزاره با سایر سخنان ما سازگار است یا نه؟». بنابراین عقلانیت قوه‌ای مستقل از حیث التفاتی و زبان نیست. الزامات عقلانیت از عناصر ذاتی حیث التفاتی و زبان می‌باشند. بر این اساس، سرل معتقد است تصور ما از الزامات عقلانیت باید شبیه تصورمان از قید^۱ در دستور زبان باشد. الزامات عقلانیت امکان انسجام‌بخشی به حیثیت‌های التفاتی را به ما می‌دهند؛ یعنی این امکان را فراهم می‌آورند که روابط میان باورها، امیال، امیدها، ترس‌ها و ادراکات و دیگر پدیدارهای التفاتی خود را سامان بخشیم.

از سوی دیگر، پیش‌فرض این انسجام‌بخشی وجود شکاف میان علت کنش و خود کنش است؛ یعنی هنگامی که از سامان‌بخشی پدیدارهای التفاتی سخن می‌گوییم، پیشاپیش فرض گرفته‌ایم که این پدیدارها علت کافی برای شکل‌گیری راه‌حل عقلانی یک مسئله نیستند. این مسئله اختصاص به عقل عملی نداشته، در خصوص عقل نظری نیز صادق است.

وقتی کسی دستش را مقابل صورتش می‌گیرد، هیچ شکافی در فرآیند دیدن دست وجود ندارد؛ زیرا در صورت سلامت بینایی چشمانش و وجود نور کافی، او نمی‌تواند مانع دیدن دستش در مقابل صورتش گردد. از این رو، پرسشی درباره عقلانیت یا عدم عقلانیت این ادراک وجود ندارد. اما اگر فرد یا شده اصل وجود دست را انکار کند و از پذیرش این ادعا سرباز بزند که دستش مقابل صورتش قرار دارد، در این صورت می‌توان از عقلانیت و عدم عقلانیت سخن گفت. به گمان ما چنین کسی نابخرد است.

از نظر سرل، تفاوت این دو مورد آشکار است؛ زیرا عقلانیت تنها در شرایطی ممکن است که عدم عقلانیت نیز امکان داشته باشد. این امر در جایی است که پدیدارهای التفاتی به‌خودی خود برای ایجاد نتیجه کافی نباشند، بلکه کنش‌گر باید در خصوص کنش یا اندیشه‌اش تصمیم بگیرد. به همین جهت، کسانی که رفتارشان به‌وسیله شرایط علی کافی تعیین می‌یابد، از دایره ارزیابی عقلانی خارج‌اند. برای نمونه سرل از فردی سخن می‌گوید که زمانی که در جلسه‌ای بودند، درباره یک موضوع به احمقانه‌ترین روش ممکن رأی داده بود. سرل می‌گوید: مدت‌ها بعد از او پرسیدم چرا در آن موضوع آن گونه رأی دادی؟، او گفت: من به‌لحاظ سیاسی ناچار بودم و کاری از دستم برنمی‌آمد. سرل می‌گوید ادعای او به این معناست که تصمیم‌گیری او در این مورد خارج از دایره ارزیابی عقلانی بوده است؛ زیرا این عدم عقلانیت ظاهری وی ناشی از واقعیت بود که او هیچ انتخابی نداشت و علل دیگر تصمیم‌گیری وی علت کافی بودند (سرل، ۲۰۰۱، ۲۲-۲۴).

۴-۱. تحلیل و نقد پیش‌فرض چهارم: ضعف اراده معلول اختلال در مقدمات روان‌شناختی کنش

بر اساس نظریه کلاسیک عقلانیت عملی، ضعف اراده معلول اختلال در مقدمات کنش است. نظر به این که کنش‌های عقلانی معلول باورها و امیال هستند، و این باورها و امیال به‌طور معمول همین که منتهی به ایجاد یک قصد شوند، کنش را به‌وجود می‌آورند، ضعف اراده نیازمند تبیین است. چگونه امکان دارد یک کنش‌گر باورها و امیال مناسب داشته باشد، قصد مناسبی را هم شکل دهد، اما اقدام به کنش نکند؟ تبیین متعارف ضعف اراده چنین است که در همه این موارد انسان در واقع فاقد شرایط پیشین مناسب است و دست‌کم در

^۱ adverbially

یکی از علل انجام کنش، یعنی باور، میل یا قصد برآمده از آن‌ها اختلالی وجود دارد. بنابراین، ضعف اراده همواره معلول شرایط غیرعادی و نامتعارف است (سرل، ۲۰۰۱، ۹-۱۰)

سرل معتقد است ضعف اراده صورت طبیعی و متعارف عدم عقلانیت، و پی‌آمد طبیعی شکاف میان کنش و علل آن است. بر اساس الگوی کلاسیک، موارد ضعف اراده به معنای واقعی کلمه ناممکن است. اگر مقدمات پیشین یک کنش عقلانی و نیز علی باشند و اگر این علل شرایط کافی تحقق کنش را فراهم کنند، در این صورت، باید کنش نیز به دنبال آن‌ها تحقق یابد. نتیجه این نگرش آن است که اگر کنش‌گر کنشی را که مهبیای آن شده بود، انجام نداد، در این صورت، تنها علتش این است که در فراهم‌سازی مقدمات پیشین توسط وی اختلالی رخ داده است. برای مثال، آن گونه که دیویدسن می‌گوید قصد کنش‌گر از نوع مناسبی نبوده (دیویدسون، ۲۰۰۱ الف، ۲۵-۴۳) یا چنان که ریچارد هیر معتقد است کنش‌گر به مسیری که ادعا می‌کند بدان تعهد دارد، تعهد اخلاقی کافی نداشته است (هیر، ۱۹۵۲، ۱۶۹).

اما سرل در نقطه مقابل معتقد است کنش‌گر هر قدر هم مقدمات پیشین کنش خود را بی‌عیب و نقص تنظیم کرده باشد، ضعف اراده همواره ممکن است. توضیح آن که، ما در هر موقعیت از زندگی خود با طیف گسترده نامحدودی از گزینه‌ها مواجهیم. ممکن است دست راستم را بالا ببرم، یا ممکن است دست چپم را بالا ببرم؛ امکان دارد کلاهم را روی سرم بگذارم، یا آن را تکان دهم؛ می‌توانم آب بنوشم یا ننوشم و هزاران کنش دیگر. با این که، در زندگی واقعی محدودیت‌هایی نیز برای من وجود دارد که برآمده از پیشینه، محدودیت‌های زیست‌شناختی و فرهنگی من است. در هر موقعیت بی‌نهایت گزینه واقعی برای من وجود دارد. ضعف اراده تنها ناشی از این واقعیت است که در هر موقعیت، شکاف یادشده طیف گسترده نامحدودی از گزینه‌ها را در اختیار من می‌گذارد و برخی از این گزینه‌ها برای من جذابند حتی اگر پیش از این تصمیم گرفته باشم آن‌ها را کنار بگذارم. کنش‌گر مقدمات التفاتی، یعنی باورها، امیال، گزینش‌ها، تصمیم‌ها و التفات‌های خود را که علل کنش او هستند، با هر ساختاری ایجاد کرده باشد، این علل شرایط کافی کنش ارادی را فراهم نمی‌کنند و ضعف اراده همواره ممکن است (سرل، ۲۰۰۱، ۲۴-۲۶).

۵-۱. تحلیل و نقد پیش‌فرض پنجم: عدم وجود دلایل غیرتمایلی برای کنش

به باور سرل، پنجمین پیش‌فرض نظریه تبیین علی این است که عقل عملی در فرض وجود اهداف و امیال بنیادین کنش‌گر شکل می‌گیرد، البته خود این خواسته‌ها همواره عقلانی نیستند. یک کنش‌گر هنگامی وارد فعالیت عقل‌ورزی عملی می‌شود که مجموعه‌ای از خواسته‌ها و ارزش‌ها دارد که شامل همه تمایلات و ارزش‌دآوری‌های اخلاقی، زیباشناختی و غیره می‌شود. البته این امیال لازم نیست خودخواهانه باشند، ولی مسئله اساسی آن است که هر کنش‌گری مقدم بر هر فرآیند تأمل عقلانی، تمایلی دارد، وگرنه چیزی برای دلیل آوردن نخواهد داشت. اگر هیچ تمایل پیشینی در کار نباشد، هیچ اساسی برای استدلال کردن نیز وجود نخواهد داشت. عقل‌ورزی عملی از سوی یک کنش‌گر برای کشف بهترین روش برای تحقق خواسته‌ها و ارزش‌های اوست. از این رو، اگر چنین خواسته‌هایی وجود نداشته باشند، عقل‌ورزی عملی به‌هیچ روی مجال تحقق پیدا نمی‌کند؛ چرا که عقلانیت عملی در واقع کشف این امر است که در فرض تمایل به یک چیز، چه چیز دیگری را نیز باید دوست داشته باشیم (سرل، ۲۰۰۱، ۱۰-۲۶).

الگوی کلاسیک عقلانیت عملی شبیه انتخاب راه برای رسیدن به یک مقصد است؛ عقلانیت عملی «کشف ابزار دست‌یابی به هدف» است. این تلقی از عقلانیت عملی مستلزم دو امر است:

نخست آن که، هیچ عقلانیت عملی مستقل از امیال وجود ندارد؛ هیچ دلیل غیرتمایلی برای کنش وجود ندارد.

دوم آن که، تمایلات پایه و نخستین به محک داوری عقلانی در نمی‌آیند. متعلق عقلانیت عملی تنها ابزار است نه هدف (سرل، ۲۰۰۱، ۱۰-۱۱).

مدعای «هیچ عقلانیت عملی مستقل از امیال وجود ندارد»، هسته مرکزی الگوی کلاسیک است و سابقه طولانی در سنت فلسفه غرب دارد. سخن معروف هیوم «عقل، برده انفعالات است و باید فقط چنین باشد.» (هیوم، ۲۰۰۷، ۲۶۶)، به طور معمول به همین مضمون تفسیر می‌شود و به گفته سرل، روشن‌ترین تعبیر از الگوی یادشده در میان فیلسوفان کلاسیک است (سرل، ۲۰۰۱، ۵). اندیشمندان معاصر نیز این مدعا را تکرار می‌کنند. برای نمونه، هربرت سایمن می‌گوید:

عقل به کلی ابزاری است. عقل نمی‌تواند به ما بگوید کجا باید برویم؛ عقل در بهترین وجه می‌تواند بگوید چگونه به آنجا برویم. عقل تفنگی اجاره‌ای است که می‌توانیم در خدمت اهداف خوب یا بد خود آن را به کار گیریم (سایمون، ۱۹۸۳، ۷-۸).

راسل نیز روشن و کوتاه گفته است:

معنای عقل کوتاه و کاملاً روشن است. عقل عبارت است از گزینش ابزار مناسب برای هدفی که می‌خواهید به آن برسید. [اما] با گزینش اهداف هیچ کاری ندارد (راسل، ۱۹۹۲، ۸).

به اعتقاد سرل، در دوران معاصر نیز برنارد ویلیامز (۱۹۲۹-۲۰۰۳م) تقریری موشکافانه از این نگرش به دست داده است. به گفته ویلیامز، یک کنش‌گر هرگز بر اساس دلایل «بیرونی» عمل نمی‌کند، بلکه هر دلیلی که کنش‌گر دارد، باید مستند به یک امر «درونی» در «مجموعه انگیزشی» وی باشد (ویلیامز، ۱۹۸۱، ۱۰۱-۱۱۳). معنای این سخن در ادبیات سرل این است که برای کنش هیچ دلیلی مستقل از امیال وجود ندارد (سرل، ۲۰۰۱، ۲۶).

حاصل آنکه، بنابر الگوی کلاسیک، هیچ عقلانیت عملی مستقل از امیال وجود ندارد؛ هیچ دلیل غیرتمایلی برای کنش نمی‌توان یافت. از سوی دیگر، تمایلات پایه و نخستین به محک داوری عقلانی در نمی‌آیند. متعلق عقلانیت عملی تنها ابزار است نه هدف. سرل هر دو مدعای کلیدی الگوی کلاسیک را ناتمام می‌داند.

۱-۵-۱. وجود دلایل غیرتمایلی برای کنش

به اعتقاد جان سرل، برخلاف پیش‌فرض پنجم الگوی کلاسیک عقلانیت، دلایل غیرتمایلی برای کنش وجود دارد. به گفته سرل این نگرش به عقلانیت یک نتیجه نامعقول دارد که عبارت است از این که در هر مقطع از زندگی انسان صرف نظر از این که واقعیت چیست، و صرف نظر از این که فرد در گذشته چه کرده است یا درباره آینده خود چه می‌داند، او نمی‌تواند دلیلی برای انجام یک کار داشته باشد،

مگر آن که درست در همان موقعیت، جزئی از مجموعه انگیزشی در وی وجود داشته باشد؛ یعنی تمایل به انجام آن کار داشته باشد یا تمایل داشته باشد که انجام کار یادشده «وسیله‌ای» برای آن «هدف»، یعنی وسیله‌ای برای ارضای آن تمایل است. سرل معتقد است این نتیجه بر نمونه‌های عینی زندگی صادق نیست، از این رو نتیجه‌ای نامعقول است. تصور کنید به رستوران رفته و غذایی را سفارش می‌دهید. اما وقتی پس از خوردن غذا، صورت حساب را برای شما می‌آورند، به پیش‌خدمت رستوران می‌گویید: «من در مجموعه انگیزشی خود هیچ دلیل درونی برای پرداخت بهای صورت حساب غذا ندارم». سفارش دادن و خوردن غذا چیزی غیر از یافتن دلیل در مجموعه انگیزشی است و به لحاظ منطقی مستقل از یک‌دیگرند. پرداخت بهای غذا نه چیزی است که به خودی خود مورد علاقه ما باشد و نه ابزاری برای دستیابی به یک هدف یا عنصر قوام‌بخش یک هدف است. سرل می‌گوید من سخنان هیوم و ویلیامز را در این خصوص مطالعه کرده‌ام، مجموعه انگیزشی خود را نیز به‌دقت کاویده‌ام، اما هیچ تمایلی برای پرداخت بهای این صورت حساب ندارم. بنابراین، طبق تفاسیر متعارف عقلانیت، من هیچ دلیلی برای پرداخت بهای این صورت حساب ندارم. این گونه نیست که دلیلی داشته باشم که قوت آن کافی نباشد یا دلیل مخالف دیگری نیز داشته باشم، بلکه واقعیت این است که هیچ دلیلی ندارم. در الگوی کلاسیک عقلانیت این که کنش‌گر برای انجام یک کنش دلیل داشته باشد، مبتنی بر وجود عنصر روان‌شناختی خاصی در مجموعه انگیزشی وی است که همان تمایل به معنای عام آن است. از این رو، در صورت فقدان تمایل، کنش‌گر هیچ دلیلی برای انجام کنش نخواهد داشت و سایر واقعیات مربوط به وی، پیشینه و دانسته‌هایش تأثیری در این امر ندارند. این در حالی است که در متن زندگی، مواردی وجود دارد که کنش‌گر هیچ تمایلی به انجام یک کنش ندارد، با این که آن کنش را انجام می‌دهد. «ما درک می‌کنیم هنگامی که کسی سفارش غذا می‌دهد و آن را می‌خورد، اگر دارای عقل سلیم باشد، از سر قصد یک دلیل غیرتمایلی برای کنش خود دارد؛ یعنی دلیلی برای انجام کنش فارغ از آن چه هنگام انجام کنش در مجموعه انگیزشی وی وجود دارد». «صرف معرفت به واقعیت‌های بیرونی مانند این واقعیت که شما غذا سفارش داده، آن را تناول کردید، می‌تواند یک دلیل عقلی متقاعدکننده برای پرداخت بهای صورت حساب باشد» (سرل، ۲۰۰۱، ۲۶-۲۸).

سرل معتقد است این مدعا که دلیل غیرتمایلی برای کنش وجود ندارد، در واقع ریشه در آموزه «عدم استنتاج باید از هست» هیوم دارد. ارتباط منطقی این دو مسئله در این است که گزاره‌های شامل «باید»^۱ بیان‌گر دلایل کنش هستند. بیان این که یک فرد باید فلان کنش را انجام دهد، مستلزم این است که او برای انجام آن کنش دلیلی دارد. در نتیجه، مدعای هیوم معادل این ادعاست که گزاره‌هایی را که بیان‌گر وجود دلایل برای کنش هستند، نمی‌توان از گزاره‌های ناظر به وجود اشیاء استنتاج کرد؛ چرا که نحوه وجود اشیاء در جهان وابسته به مجموعه انگیزشی کنش‌گر نیست. بنابراین مدعای عدم استنتاج باید از هست به شدت با این ادعا مرتبط است که هیچ واقعییتی در جهان مستقل از کنش‌گر نیست که دلیل برای کنش باشد. در واقع، هیوم می‌گوید نمی‌توان ارزش را از واقعیت استنتاج کرد. ویلیامز نیز می‌گوید نمی‌توان از خود واقعیت بیرونی انگیزه‌ای بیرون کشید. سرل معتقد است هر دو مدعا نادرست می‌باشند (سرل، ۲۰۰۱، ۲۹-۳۰).

^۱ "ought" statements

استدلال دوم این است که در ساختار تأمل عقلانی کنش، نتیجه باید نوعی حالت التفاتی شبه‌تمایل مانند یک تمایل ثانوی، یک قصد اولیه یا یک قصد همراه کنش باشد. اگر تمایل پیشینی وجود نداشته باشد، چنین حالتی از کجا خواهد آمد؟ اگر در نقطه آغاز یک تمایل یا روی کرد موافق وجود نداشته باشد، تأمل کنش به هیچ روش عقلانی به یک تمایل یا وضعیت التفاتی شبه‌تمایل منتهی نخواهد شد.

به نظر سرل، روشن‌ترین اشکال بر مدعای الگوی کلاسیک مبنی بر انحصار برانگیزاننده در تمایل این است که دلایل فراوانی مانند وظایف وجود دارند که تأثیرگذاری برانگیزاننده برای کنش دارند، با این حال از سنخ تمایل نیستند، مانند این که «چرا آب می‌نوشی؟» «زیرا من تکلیف دارم این گونه عمل کنم. به همسرم قول داده‌ام».

طرف‌داران الگوی کلاسیک در همه این موارد پاسخ واحدی دارند: اموری مثل تکلیف تنها از این حیث دلیل کنش قرار می‌گیرند که کنش‌گر تمایل به انجام تکلیفش دارد. بدین ترتیب می‌توان با پیش کشیدن یک تمایل دیگر موارد نقض سرل را پاسخ گفت. این مسئله یکی از نقاط اصلی اختلاف سرل با الگوی کلاسیک است (سرل، ۲۰۰۱، ۱۳۸-۱۴۰).

۲-۵-۱. بررسی خروج اهداف از قلمرو عقلانیت

بر اساس الگوی کلاسیک، تمایلات بنیادین مندرج در مجموعه انگیزشی کنش‌گر از قلمرو عقل بیرون‌اند. سرل در این جا نیز به سخنی معروف از هیوم استناد می‌کند.

خلاف دستور عقل نیست که ویرانی کل جهان را بر خراش برداشتن انگشت کوچک خود ترجیح دهم (هیوم، ۲۰۰۷، ۲۶۷)

به گفته سرل، راه بررسی چنین ادعایی پایین آوردن آن به سطح موارد عینی زندگی است. اگر رئیس جمهوری در تلویزیون ظاهر شده، همین سخنان هیوم را بر زبان جاری کند، ما بی‌تردید خواهیم گفت او عقل از کف داده است. مدعای هیوم و این دیدگاه کلی که اهداف بنیادین انسان هر چیزی می‌تواند باشد و این اهداف به کلی از قلمرو عقلانیت خارج است، مدعایی سؤال‌برانگیز است. طبق این نظر، اهداف نخستین اموری دل‌بخواهی هستند. (سرل، ۲۰۰۱، ۲۹)

۶-۱. تحلیل و نقد پیش‌فرض ششم: تحقق عقلانیت در فرض سازگاری مجموعه امیال پیشین

آخرین پیش‌فرضی که سرل برای الگوی کلاسیک ترسیم می‌کند، این است که عقلانیت تنها در صورتی تحقق می‌یابد که مجموعه امیال پیشین فرد سازگار باشند. سرل این پیش‌فرض را از زبان جان الستر سیاست‌پژوه و جامعه‌شناس نروژی بیان می‌کند: باورها و امیال نمی‌توانند دلیل کنش شوند، مگر این که سازگار باشند. آن‌ها نباید گرفتار تناقض‌های منطقی، مفهومی یا عملی باشند (الستر، ۱۹۸۳، ۴).

روشن است که اگر عقلانیت عملی نوعی عقل‌ورزی منطقی باشد، نمی‌شود در اجزاء و اضلاع آن تعارض و ناسازگاری وجود داشته باشد (سرل، ۲۰۰۱، ۱۱-۱۲).

سرل معتقد است وجود دلایل ناسازگار برای کنش امری شایع و گریزناپذیر است. هیچ‌گونه الزام عقلانی برای این شرط وجود ندارد که تصمیم‌گیری عقلانی باید با مجموعه‌ای سازگار از امیال آغاز می‌شود. سرل معتقد است این پیش‌فرض نیز مانند پیش‌فرض مربوط به ضعف اراده تنها گرفتار یک اشکال جزئی نیست، بلکه از اساس اشتباه است. به اعتقاد او، بخش عمده عقل‌ورزی عملی به‌طور معمول به داوری میان امیال و دیگر دلایل ناسازگار و متعارض اختصاص دارد. این تعارض خواسته‌ها و امیال نه‌تنها نامأنوس نیست، بلکه به نظر سرل وجود خواسته‌ها و اهداف ناسازگار امری متعارف است. وظیفه عقلانیت عملی این است که راهی برای داوری میان اهداف ناسازگار پیدا کند.

بنابر آنچه متعارف است، در عقل‌ورزی عملی باید بفهمیم که چگونه باید از تحقق برخی امیال به نفع برخی دیگر دست کشید. بنا بر ادبیات رایج در این مسئله، شیوه مرسوم حل این مسئله آن است که بگوییم عقلانیت به ترجیحات^۱ مربوط می‌شود، نه به خود امیال. تأمل عقلانی با جدولی از ترجیحات که با ترتیب درست چیده شده‌اند، آغاز می‌شود. اما این سخن دقیق نیست؛ زیرا در زندگی واقعی، لیست منظمی از ترجیحات نتیجه تأمل موفق است، نه پیش‌شرط آن. در مثال پیشین، این که باید کدام یک از حضور در برکلی یا بودن در پاریس را ترجیح دهیم، مسئله‌ای است که باید در خصوص آن اندیشه کنیم. حتی پس از تصمیم‌گیری برای عزیمت به پاریس، خود این تصمیم نیز انواع دیگری از تعارض را پیش‌رو می‌نهد. من می‌خواهم به پاریس بروم، اما دوست ندارم در صف فرودگاه به انتظار بایستم، دوست ندارم غذای هواپیما را بخورم، دوست ندارم کنار کسی بنشینم که سعی می‌کند بازویش را روی دسته مشترک صندلی قرار دهد و غیره. امور فراوانی هستند که من دوست ندارم برایم اتفاق بیفتد، اما می‌دانم که اگر بخواهم تصمیم خود برای سفر هوایی به پاریس را عملی کنم، این امور رخ خواهند داد. در واقع، با ارضای یک میل، از امیال دیگر خود دست می‌کشیم.

سرل تأکید می‌کند که به موجب الگوی کلاسیک، دلایل ناسازگار برای یک کنش مانند تکالیف^۲ ناسازگار، به‌لحاظ فلسفی امری عجیب و غیرواقعی انگاشته می‌شوند. بسیاری از نظریه‌پردازان می‌کوشند از کنار این ناسازگاری‌ها بگذرند با این بیان که تکالیفی که به‌نظر ناسازگار می‌رسند، تکلیف حقیقی نیستند، در حالی که، متعلق تصمیم‌گیری عقلانی تنها تکالیف حقیقی‌اند (سرل، ۲۰۰۱، صص ۳۰-۳۱).

۲. ارزیابی انتقادات سرل از الگوی کلاسیک عقلانیت

به اقتضای تنوع مطالب و گستردگی موضوع محل پرسش، نکات بسیاری را در خصوص دیدگاه‌های سرل می‌توان به بحث گذاشت، اما محدودیت مجال این نوشتار ما را وامی‌دارد تنها به مهمترین نکات بسنده کنیم.

۲-۱. علیت نفس کنشگر، نه امیال و باورها

سرل در نقد پیش‌فرض نخست، علیت باورها و امیال برای کنش‌های عقلانی را انکار کرد و به صراحت اعلام کرد که تنها کنش‌های ضدعقلانی یا غیرعقلانی معلول باورها و امیال‌اند. از نظر وی، علت منحصر در علت فاعلی است. علت فاعلی شرایط کافی برای تحقق یک واقعه را فراهم کرده، موجب تحقق آن می‌شود، به‌گونه‌ای که ضرورت علی میانشان حاکم است.

^۱ preferences

^۲ obligations

سخنان سرل در این بخش بسیار مناقشه‌برانگیزند؛ چرا که علت منحصر در علت فاعلی نیست و چنان‌که در متافیزیک بحث شده است، افزون بر علت فاعلی، اقسام دیگری از علت چون علت غایی و علت قابل نیز وجود دارد. از سوی دیگر، میان علت فاعلی و معلول آن ضرورت علی برقرار نیست. قانون ضرورت علی-معلولی میان علت تامه و معلول آن برقرار است؛ یعنی اگر علت تامه یک واقعه تحقق داشته باشد، وجود آن واقعه ضرورت می‌یابد. از سوی سوم و مهمتر از همه، باورها و امیال نمی‌توانند علت فاعلی کنش ارادی باشند. سرل تفسیری نارضایت‌بخش از نظریه کلاسیک به دست داده است؛ چرا که علت فاعلی کنش‌های ارادی که موجب تحقق آنها می‌شود، نفس کنش‌گر است، نه امیال و باورهای او که خود اموری قائم به نفس کنش‌گرند. به نظر می‌رسد این تفسیر سرل برآمده از دیدگاه خاص وی در حقیقت نفس باشد. چنان‌که در جایی دیگر به تفصیل توضیح داده‌ایم (ر.ک: مهدی عبدالهی، ۱۴۰۱)،

هر چند سرل نظریه بقچه‌ای هیوم در انکار جوهر نفسانی را در تبیین کنش‌های قصدی نابسند می‌داند، اما سخن از «نفس صوری» به میان می‌آورد. همچنان‌که در ادراک بصری، منظر شرطی مطلقاً صوری برای فهم‌پذیر کردن تجربه‌هاست و هیچ ویژگی جوهری/واقعی دیگری ندارد، خود سرل نیز مفهومی است مطلقاً صوری. به همین جهت است که سرل فاعلیت نسبت به کنش‌های ارادی را به خود باورها و تمایلات نسبت می‌دهد، نه به نفس واقعی و عینی که باورها و تمایلات نیز وابسته و قائم به اویند. این تصویر از نفس به اعتقاد ما نادرست است و توان تحلیل کنش‌های ارادی را ندارد.

۲-۲. انکار دلیل غیرتمایلی

سرل در بررسی پنجمین پیش‌فرض نظریه تبیین علی پای مفهومی کلیدی در نگرش خود را به میان کشید. حامیان نظریه کلاسیک بر این باورند که هر کنش‌گری مقدم بر هر فرآیند تأمل عقلانی، تمایلی دارد، وگرنه چیزی برای دلیل آوردن نخواهد داشت. اگر هیچ تمایل پیشینی در کار نباشد، هیچ اساسی برای استدلال کردن نیز وجود نخواهد داشت. سرل در مقابل این نگرش از وجود «دلیل غیرتمایلی برای کنش» دفاع می‌کند. به گفته وی، بسیاری از کنش‌های ما برآمده از دلایلی غیرتمایلی هستند و ما در انجام آنها درصدد ارضای یک خواهش یا تمایل درونی نیستیم. افعالی که بر اساس وظیفه، تکلیف و تعهد انجام می‌دهیم همگی از این گونه‌اند. برای مثال، وقتی رستوران می‌رویم، غذا خوردن را از سر تمایل به سیر شدن و بهره‌مندی از لذت آن انجام می‌دهیم، اما هیچ تمایلی برای پرداخت صورت حساب غذا نداریم. اقدام به پرداخت هزینه غذا کنشی است که تنها از سر تعهد و وظیفه انجام می‌گیرد؛ چرا که هنگام سفارش غذا خود را ملزم به این تعهد کرده‌ایم. وی به تفصیل از دلایل غیرتمایلی کنش سخن گفته و شرایط شش‌گانه‌ای را برای آنها برشمرده است (سرل، ۲۰۰۱، ۱۷۲-۱۷۶).

بحث از «دلیل غیرتمایلی برای کنش» نیازمند بررسی تفصیلی و مستقل است. از این رو، در این مجال اندک تنها به این نکته بسنده می‌کنیم که ارجاع دلیل یک کنش به اموری از قبیل تعهد و وظیفه مشکلی را حل نمی‌کند؛ چرا که باز می‌توان این پرسش را مطرح کرد که چرا ما می‌خواهیم به تعهد و وظیفه خود عمل کنیم. اصلاً چرا تعهد یا تکلیفی را به دوش می‌گیریم؟ آیا پس از پذیرش یک تعهد امکان تخلف از آن را نداریم؟ پس از غذا خوردن می‌توانیم از پرداخت صورت حساب سر باز زنیم. اما چرا این کار را نمی‌کنیم؟ پذیرش یک تعهد و پایبندی به آن نیز برآمده از امیال و اهداف است. من هنگام سفارش غذا، تعهد به پرداخت هزینه را برعهده می‌گیرم، چون از این راه می‌توانم میل خود به غذا و سیر شدن را برآورده کنم، پس از غذا خوردن نیز برخلاف میل باطنی خود، طبق تعهد خود

عمل کرده، صورت حساب را پرداخت می‌کنم، چون با وجود عدم تمایل به کاسته شدن از دارایی‌هایم، به آسایش و راحتی خود نیز تمایل دارم و دوست ندارم عواقب ناخوشایند عدم پرداخت صورت حساب دامن‌گیرمان شود.

۳-۲. شمول قلمرو عقلانیت نسبت به اهداف و باورهای نخستین

سرل در بررسی خروج اهداف از قلمرو عقلانیت، بحث قابل‌اعتنایی ارائه نکرد و تنها با بیان یک مثال نشان داد که برخی اهداف نخستین نابخردانه هستند.

در مقام تکمیل نظریه تبیین علی و انتقاد از مدعای فیلسوفانی چون هیوم، راسل و ویلیامز باید به این حقیقت اشاره کرد که بنا بر عقلانیت ابزاری کنش برای دستیابی به هدف مطلوب، به اقتضای این که مطلوبیت یک کنش تابعی از مطلوبیت هدف مترتب بر آن است، کنش تنها در صورتی معقول است که هدف مترتب بر آن نیز معقول باشد. قطار وسیله‌ای نقلیه برای رساندن مسافران به مقصد است. این مسافران هنگامی با پشت سر نهادن سفری آرام به مقصد می‌رسند که قطار ریل‌گذاری مطمئن و جهت‌گیری درستی داشته باشد. اما روشن است که ریل‌گذاری صحیح برای هر قطاری نیازمند تعیین مقصد قطار در رتبه متقدم است. هر مسافری پیش از انتخاب قطار، باید مقصود خود را برگزیده باشد. تا مقصد قطار مشخص نباشد، چگونه می‌توان جهت ریل‌گذاری و حرکت قطار را مشخص کرد؟ تعیین کنش عقلانی برای انسان، شبیه ریل‌گذاری برای قطار جهت دستیابی به مقصد است، هم‌چنان که ریل‌گذاری مناسب برای قطار متوقف بر تعیین مقصد قطار است، ریل‌گذاری مناسب کنش ارادی انسان نیز متوقف بر هدف‌گذاری صحیح برای وجود انسان است. اگر مسافری در انتخاب مقصد خطا کرده باشد، بی‌تردید در انتخاب مسیر نیز به خطا رفته است.

برخلاف مدعای برخی طرف‌داران نظریه کلاسیک، پیش از آن که به دنبال یافتن بهترین مسیر منتهی به هدف باشیم، باید به دنبال یافتن هدف متناسب برای کنش‌گر باشیم. مؤلفه مهم‌تر عقلانیت کنش آن است که کنش‌گر در انتخاب هدف خویش درست عمل کرده باشد. عقلانیت یک کنش متوقف بر عقلانیت هدف مترتب بر آن است.

اما این که کدام هدف برای کنش‌گر، هدفی معقول است، نیازمند بحثی تفصیلی در حقیقت انسان و چیستی سعادت حقیقی اوست. هر کنش و هر هدفی که با کمال حقیقی او تناسب داشته باشد، کنش و هدف عقلانی خواهد بود و در نقطه مقابل هر هدفی که با کمال حقیقی کنش‌گر تناسب نداشته باشد و هر کنشی که با آن منافات داشته باشد، هدف و کنش غیرعقلانی خواهد بود. ارائه تصویر درست از حقیقت و سعادت انسانی نیز متوقف بر مبانی هستی‌شناختی و انسان‌شناختی است.

۴-۲. ضعف اراده در بستر تراجم تمایلات

برخلاف نظر برخی حامیان الگوی کلاسیک، ضعف اراده معلول اختلال در مقدمات روان‌شناختی کنش نیست. چنانکه سرل نیز بیان کرد ما همواره با طیف گسترده‌ای از گزینه‌ها مواجهیم که امکان تحقق همه آنها در یک زمان وجود ندارد. از این رو، همواره باید دست به‌گزینش بزنیم.

به نظر می‌رسد تحلیل سرل از مسئله ضعف اراده ناقص است. وی ضعف اراده را به عدم امکان تحقق بخشیدن به گزینه‌های فراوان فروکاسته است، در حالی که این واقعیت با توجه به شرایط زمانی و مکانی و محدودیت‌های مربوط به کنشگر امری آشکار و انکارناپذیر

است. آنچه در ضعف اراده محل بحث است، این حقیقت است که ما انسان‌ها در موارد متعدد برخلاف عقلانیت اقدام می‌کنیم؛ یعنی کاری را غیرمفید بلکه زیانبار می‌دانیم؛ اما در مقام کنش، به زیان خود و برخلاف این باور خود اقدام می‌کنیم. چنان که یک پزشک به مضر بودن سیگار کشیدن اذعان دارد و چه بسا در این زمینه صاحب تألیف نیز باشد، با این حال، خود وی نیز سیگار می‌کشد. پزشکی که به رغم باور به زیانباری سیگار و تمایل به سلامتی خویش همچنان سیگار می‌کشد، از این جهت، گرفتار ضعف اراده است که کنش وی موافق با آن باور و تمایل نیست. اما باید توجه داشته باشیم که این کنش با تمایل و باور دیگری هماهنگی دارد. تمایل به لذت بردن و باور به این که سیگار کشیدن لذت‌بخش است؛ اما وجه اتصاف این کنش به ضعف اراده و عدم عقلانیت در این است که کنش‌گر مزبور تمایل به لذت زودگذر را بر تمایل به سلامتی که مهمتر است، ترجیح داده است. درست به همین جهت است که طرفداران الگوی کلاسیک برای حل مسئله ضعف اراده به سراغ عوامل مؤثر پیشین رفتند و ضعف اراده و اقدام غیرعقلانی را برآمده از ضعف در باورها و تمایلات دانستند. بنابراین مشکل ضعف اراده در عدم تناسب آن عوامل روانی مؤثر در کنش از نظر الگوی کلاسیک، یعنی باورها و تمایلات نیست، بلکه سخن بر سر گزینش غیرعقلانی از سوی کنش‌گر در مقام تراجم تمایلات و خواسته‌هاست. بدین ترتیب روشن می‌شود که سرل نیز نتوانسته است برای مشکل ضعف اراده راهی بگشاید.

۵-۲. دفاع از عقلانیت به مثابه ویژگی برتر انسانی نسبت به حیوانات

چنان که دیدیم سرل در مقابل سنت ارسطویی، عقلانیت به مثابه یک قوه شناختی مستقل و ویژگی تعریف‌گر انسان را انکار کرد؛ اما به نظر می‌رسد تحلیل و تبیین کنش‌های ویژه انسانی که در سایر حیوانات به چشم نمی‌خورند، بدون پذیرش قوه‌ای مستقل به نام عقلانیت امکان‌پذیر نیست. این مدعا را بر اساس هر دو نظریه، یعنی الگوی کلاسیک عقلانیت و نظریه سرل می‌توان تبیین کرد. بنابر الگوی کلاسیک که کنش‌های ارادی را برآمده از باورها و تمایلات کنشگر تبیین می‌کند، کنش‌هایی را می‌توان در انسان سراغ گرفت که حیوانات از آن بی‌بهره‌اند. اعمالی چون گذشت و ایثار و ترجیح خواسته‌های دیگر بر ارضای خواهش‌های خود کنشگر با قوه عقلانیت امکان تبیین دارند. کنشگر حیوانی تنها در سطح تمایلات فردی خود عمل می‌کند، اما کنشگر انسانی می‌تواند به مدد قوه عقلانی خویش از سطح تمایلات فردی فراتر رفته، مصالح و منافع هم‌نوعان خود را نیز در نظر آورد، بلکه تمایلات شخصی خود را فدای تمایلات دیگر بکند.

از سوی دیگر، اگر بحث پیش‌گفته در مسئله ضعف اراده را بپذیریم، اصل مسئله ضعف اراده، تنها در فرض مسئله عقلانیت امکان صورت‌بندی دارد. بدون فرض دو تمایل متزاحم که یکی باید به ملاک عقلانی بر دیگری ترجیح داده شود، سخن گفتن از ضعف اراده معنای محصلی ندارد.

بنابر دیدگاه سرل در وجود دلیل غیرتمایلی برای کنش نیز باید حساب ویژه‌ای برای عقلانیت باز کنیم. در کنش‌هایی که به باور سرل برآمده از تمایلات کنشگر نیستند، بلکه تنها وظیفه و تعهد است که او را به کنش خاصی فرامی‌خواند، چرایی این کنش، جز معیار عقلانیت چه وجهی می‌تواند داشته باشد. چرا عمل بر طبق وظیفه و موافق با تعهد در کنشگر حیوانی دیده نمی‌شود؟ آیا جز این است که قوه دیگری در کنشگر انسانی وجود دارد که مقتضی نوع خاصی از کنش است؟

نتیجه‌گیری

فلسفه کنش قلمروی بسیار مهم و تأثیرگذار است که مسائلی بنیادین را دربرمی‌گیرد. تحلیل و تبیین کنش ارادی و فرایند شکل‌گیری و نیز عوامل تأثیرگذار در آن به‌مثابه یک ابرنظریه در شاخه‌های گوناگون علوم انسانی به کار می‌آید. تلاش سرل در صورت‌بندی یک نظریه عام و منسجم در تحلیل کنش ارادی تلاشی ستودنی است، هم‌چنان که اهتمام گسترده و جدی وی به تحلیل انتقادی دیدگاه رایج در فلسفه غرب جای قدردانی دارد. از سوی دیگر، برخی از انتقادات سرل همچون خروج اهداف و تمایلات بنیادین در کنش از دایره عقلانیت بر الگوی کلاسیک وارد است؛ اما بسیاری از نقدهای سرل قابل پاسخ‌اند، چنانکه نظریات جای‌گزین او برای محورهای محل انتقادش به ویژه ایده اصلی دلایل غیرتمایلی کنش نیز در معرض انتقاد است.

به نظر می‌رسد از میان دیدگاه کلاسیک باور-تمایل و نظریه سرل، دیدگاه نخست قابل دفاع‌تر است، هر چند الگوی کلاسیک غربی از جهات متعدد همچون عقلانیت اهداف نهایی نیازمند تکمیل است. به اعتقاد نگارنده در سنت فلسفه اسلامی مسائلی وجود دارد که با کاربست و الهام از آنها می‌توان یک «نظریه کنش» قابل دفاع به دست داد.

References

- Abdullahi, M. (2022). A Critical Analytical Study of the “Formal Self” in John Searle's Philosophy of Mind. *Journal of Philosophical Theological Research*, 24(2), 73-94. (In Persian) https://pfk.qom.ac.ir/article_2163.html?lang=fa
- Anscombe, G. E. M. (2000). *Intention*, 2nd ed, Harvard University Press.
- Aristotle. (2009). *The Nicomachean Ethics*, Translated by D. Ross. Oxford University Press.
- Carroll, L. (1895). What the Tortoise said to Achilles, *Mind*, 4(14), 278-280.
- Davidson, D. (2001a). How Is Weakness of the Will Possible? in *Essays on Actions and Events*, pp. 25-43, Oxford University Press.
- Davidson, D. (2001b). Actions, Reasons, and Causes. in *Essays on Actions and Events*, 2nd ed. pp. 3-19, Oxford University Press.
- Elster, J. (1983). *Sour Grapes Studies in the Subversion of Rationality*, Cambridge University Press.
- Hare, R. M. (1952). *The Language of Morals*, Oxford University Press.
- Hume, D. (2007). *A Treatise of Human Nature*, edited by D. F. Norton & M. J. Norton, Clarendon Press.
- Kant, I. (2002). *Groundwork of the Metaphysic of Morals*, Edited and translated by A. W. Wood, with essays by J. B. Schneewind & others. Ernest Cassirer Publications Fund.
- Mollayousefi, M. & L. Shirkhani. (2017). Aristotle and Theory of Decision (Prohairesis). *Journal of Philosophical Investigations*. 11(20), 249-260. (In Persian). https://philosophy.tabrizu.ac.ir/article_16094.html?lang=fa
- Railton, P. (1997). On the Hypothetical and the Non-Hypothetical in Reasoning about Belief and Action. in G. Cullity & B. Gaut. *Ethics and Practical Reason*. pp. 53-79, Oxford University Press.
- Russell, B. (1992). *Human Society in Ethics and Politics*, Routledge.
- Ryle, G. (1949). *The Concept of Mind*, University Paperbacks.
- Searl, J. R. (2001). *Rationality in Action*, The MIT Press.

- Searl, J. R. (2004). *Mind: A Brief Introduction*, Oxford University Press.
- Simon, H. A. (1983). *Reason in Human Affairs*, Stanford University Press.
- Stout, P. (2005). *Action*, Acumen Publishing Limited.
- Williams, B. (1981). External and Internal Reasons, in *Moral Luck: Philosophical Papers 1973–1980*, pp. 101–113, Cambridge University Press.
- Zakeri, M. (1394). *An introduction to the Philosophy of action. Study and Editing Organization (SAT)*, 1st ed. Center for Research and Development of Human Sciences and Research Institute of Islamic Sciences and Culture. (in Persian)